

WOORD, KLANK & BEELD

CD KLASSIEK

Barokcantate
Matthias Weckmann

Jaren hoor je niets over een bepaald componist en dan duiken er op korte tijd meerdere versies op van hetzelfde werk. Dat is alleszins het geval met de cantate *Wie liegt die Stadt so wüste* van Matthias Weckmann (1618-1674).

Hij geldt als een leerling van Heinrich Schütz en een groot deel van zijn carrière speelde zich af in Dresden en Hamburg. In laatstgenoemde stad, waar hij in de Jacobikirche titulair organist was, beleefde Weckmann zijn meest vruchtbare periode. Hij kreeg er een graf onder het kerkorgel.

Bewuste cantate behoort tot zijn best gekende werk. Eerder bespraken we deze cantate al in een versie van L'Armonia Sonora met Hana Blazikova en Peter Kooij als vocale solisten. Nu brengt het bekende gezelschap Cantus Cölln het werk ook uit samen met allerlei geestelijke motetten van deze barokcomponist.

Toen de Hamburgse orgelist *Waarom ligt de stad (Gods) zo in puin?* componeerde op basis van teksten uit de Bijbelse Klaagliederen, was dat geen bizarre keuze. Het weer- spiegelde perfect de tijdsgeest.

Met de Vrede van Westfalen werd in 1648 het door een langdurige strijd uitgeputte Duitsland midde door gesplitst op basis van de godsdienst van vorst en inwoners. Het was de godsdienstige overtuiging van de vorst die bepaalde of zijn onderdanen al dan niet katholiek, luthers of calvinistisch mochten zijn. Andersdenkende onderdanen hadden slechts het recht om desgewenst ongemoeid, zij het met verlies van hun onroerend goed, het land te verlaten en zich elders te vestigen. Tolerantie dus, om uit te wijken naar een ander Duits rijksgebied.

Weckmanns cantate krijgt echter ook een heel eigen accent, als je bedenkt dat de componist ze schreef in het jaar dat Hamburg ten prooi viel aan een pestepidemie, waaraan ook zijn echtgenote bezweek. Weckmanns passage in de Sankt Jakobi in Hamburg bleef niet onopgemerkt. Samen met anderen richtte hij er een Collegium Musicum op dat composities uit Wenen, München en Dresden uitvoerde naast vooruitstrevend werk uit Venetië en Noord-Italië. Zo drongen de nieuwe muzikale stromingen met enige vertraging ook door tot in Noord-Duitsland.

Weckmann slaagde erin die vernieuwende muziek tot grote hoogte op te voeren. Dat hoort men zeker in het dissonantrijke *Wie liegt der Stadt* maar evengoed in zijn krachtige bewerking van Psalm 126, *Wenn der Herr die Gefangenen zu Sion erlösen wird*. Een cd die je doet beseffen hoeveel muzikschatten nog op zolder liggen. (JC)

Matthias Weckmann, *Wie liegt die Stadt so wüste. Sacred Motets*, door Cantus Cölln en Concerto Palatino onder leiding van Konrad Junghänel, harmonia mundi, HMC 902034, 20,85 euro.

CD HEDENDAAGS

Intieme piano
Guillermo Iriarte

Volgens de Spaanse componist Guillermo Alonso Iriarte heeft Bach alles. Hij zegt: „Bachs muziek is eerlijk, diep maar nooit kunstmatig ingewikkeld. Zijn muziek is gezond, heel anders dan bijvoorbeeld die van een Chopin of Schumann, waarin hun persoonlijke neurosen verklankt worden.”

Met zulke liefdesverklaring voorop luisterden we dus gespist naar zijn *Intima intención*, een aantal korte werken voor piano solo die deze jonge Spanjaard (geboren in 1973) uitbracht. Wie beeldstorme-

rij verwacht, komt bedrogen uit. Geen avant-garde of wilde uitschieters. Wel wordt deze muziek bijzonder welluidend, aangenaam en met een gelukzalige glimlach gepresenteerd. Bezinnende muziek dus, stemmingsvol en van een diepte die pas langzaam tot je doordringt. Alsof je eerst doorheen de oppervlakte van genoeglijke zaligheid moet doordringen. Hoewel het om jeugdwerken gaat, is elk stuk al helemaal uitgepuurd, wordt uit elk motief werkelijk alles gehaald wat erin zit.

Iriarte is niet de eerste de beste. Hij stamt uit een briljante maar niet bijzonder muzikale familie, was de jongste pianist ooit in Spanje die staatsprijzen en diploma's in de wacht sleepte en werkte tussen 2000 en 2005 intens samen met de grote pianist Maria Joao Pires voor de wereldpremières van zijn composities. Kortom, een ontdekking. (JC)

Guillermo Iriarte, *Intima intención. Obra para piano*, Columna Musica (distributie Codaex), 1CM0227, 21,15 euro.

BOEK NON-FICTIE

Overeind krabbelen
Marguerita Singe

Haar ouders, broer en zussen bereiden zich erop voor het noodlot te ondergaan, maar Marguerita kan het niet. Als ze moet sterven met haar man en twee kleine kinderen, dan zal het staande zijn, op de vlucht. Het is april 1994, Kigali. De waanzin bereikt het ouderlijke huis van Marguerita en moordt er iedereen

uit, op één zus na. Twee maanden later pas houdt het moorden op en keert Marguerita terug naar huis. Rust zal ze er echter niet meer vinden. Haar oude leven is voorbij. Eerst gaat het richting Kenia. Twee jaar na de Rwandese genocide zet Marguerita voet aan de grond in Nederland, waar haar man op haar wacht in het asielzoekerscentrum. In *Ik zocht de dood, maar vond het leven* vertelt deze jonge Rwandese vrouw haar verhaal. Een beklijvend getuigenis, dat niet de chronologische, maar veeleer de emotionele lijn volgt van deze mens, die al haar zekerheden verloor en met de moed der wanhoop een nieuw leven uitbouwt in een vlak en koud land. Erg aangrijpend is de passage waarin ze voor het eerst Nederlandse woorden op papier zet. Het wordt een brief aan haar overleden vader en moeder.

De auteur geeft niet enkel haar innerlijke stormen en conflicten weer, ze analyseert ook heel nuchter en vaak op een grappige

manier de multiculturele samenleving en de pogingen tot integratie van nieuwkomers. Het resultaat is een boeiende, levensechte ontmoeting tussen twee culturen. (LW)

Marguerita Singe, *Ik zocht de dood, maar vond het leven*, Lannoo, Tielt, 2010, 176 blz., 17,95 euro, ISBN 978 90 209 9158 1

BOEK GESCHIEDENIS

Beulen van Breendonk
Mark Van den Wijngaert
en anderen

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het fort van Breendonk gebruikt als doorgangskamp voor vooral politieke gevangenen van de nazi's, die er door de SS gruwelijk werden mishandeld en gefolterd. Duitse en Vlaamse SS'ers moesten daarbij niet voor elkaar onderdoen. Een team onder leiding van historicus Mark Van den Wijngaert onderzoekt wie de beulen waren en hoe het hen verging. Gefocust wordt op het proces in 1946 tegen 23 Belgische beklagden, van wie zestien de doodstraf kregen.

Van den Wijngaert stelt vast dat het ging over een kleine groep beulen en een vrij beperkte groep slachtoffers, dat er in vergelijking met Nederland zeer streng werd opgetreden tegen de Breendonkbewakers en dat het gros van de

Duitse SS'ers de dans ontsprong. Alleen kampcommandant Philipp Schmitt verscheen in augustus 1950 voor het vuurpeloton. Het was meteen de laatste doodstraf die in ons land werd uitgevoerd en de enige op een Duitser. Op de vraag hoe iemand beul wordt, merkt het boek op dat alle betrokkenen vóór de oorlog laaggeschoolde en werkloze jonge mannen waren geweest. (EDS)

Mark Van den Wijngaert & anderen, *Beulen van Breendonk. Schuld en boete*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 2010, 223 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 0223 956 4.

DAGBOEK

Grappig grijs worden
Diane Broeckhoven

Haar dertigste boek in dertig jaar tijd mocht bijzonder worden, zo meende auteur Diane Broeckhoven. En dus bevat *Vergrijzing* honderd waargebeurde verhalen, genummerd en verdeeld over twaalf maanden. Sommige zijn enkele bladzijden lang, andere slechts enkele regels. Ze spelen zich af in het heden of keren terug naar het verleden van Broeckhoven, haar familie of kennissen, al geeft de auteur toe dat ze de waarheid soms licht naar haar hand heeft gezet.

De rode draad, waar ook de titel naar verwijst, is het besluit van Broeckhoven om de haren niet langer met henna te verven. Her en der in het boek beschrijft ze hoe het haar er intussen uitziet, om uiteindelijk te eindigen bij „Noordzeegrijs. Witte golfjes inbegrepen”.

Vergrijzing doet je geregeld lachen. Bijvoorbeeld wanneer de moeder van de auteur zich afvraagt hoe 'een lijntje snuiven' (cocaïne gebruiken) precies in zijn werk gaat. Broeckhoven beschrijft hoe ze het voordoet met een sis-kaart en een biljet van 10 euro. Waarna de moeder tot haar 64-jarige dochter: „En trouwens. Hoe weet jij dat allemaal?”

Ook de kleinkinderen zorgen voor humor. Zo neemt Lukas, vier jaar oud, de telefoon op. Oma Broeckhoven vraagt natuurlijk of hij leuk aan het spelen is. Neen, luidt het antwoord, hij is de was aan het ophangen.

Broeckhoven beschrijft een trip naar Barcelona. Ze maakt een lijstje van wat een eenjarige zoal doet. Ze heeft het over een aflevering van het tv-programma *Boer zoekt vrouw*. Het zou het leven van ieder van ons kunnen zijn, maar de tegelijk warme en puntige stijl maakt het tot een bijzonder boek-

je. Niet meer dan enkele zinnen heeft de auteur nodig om de lezer te ontroeren, te doen mijmeren of knikken. *Vergrijzing* is daarom ideaal om in kleine porties te consumeren. Op de tram, voor het slapengaan of tijdens het babysitten bij de kleinkinderen. (JVH)

Diane Broeckhoven, *Vergrijzing. Getijdenboek*, Uitgeverij Vrijdag, 2010, 192 blz., 19,90 euro, ISBN 978 94 6001 077 4.